

Indult BETSBÖL Szeredán 18. April. 1787.

A F. Monárkának Lembergfele intézett úttya Brünfelé vala, és Lembergig következő meg-állásai lésznek: 12-dikben Olmitzban, 13. Altschában, 14. Bilitz, 15. Podgurtze, 16. Vilitza, 17. Bochniában, 18. Dembika, 19. Jaroslov, és 20-dikban reményli ő Felsege Lembergbe való bé-érkezését. Innen további úttyát egyenesen Kersónésusba, nem Kiof felé, a' mint eddig hibáson tartatott, hanem Brodi felé követvén, minden bizonynyal Kersónésusba szándékozik. Midőn ezt a' napokban a' Bétsi Politikusok észre vették, hogy a' Monárkha egyenesen Kersónésusba mégyen, azt-is legottan hozzá gondolták, hogy a' Muszka Tsászárnénak-is oda kellett menni; mivel az egész út ennek

kedvéért vagyon, hanem azt, hogy léfzené Koró názás, vagy nem, még sem határozhatták-meg; mert az egész Híftóriának más tzeljút gondolták, 's más most keményen kezdették edgymástól kérdezzem: mire való volna az az 50 ezer egész hadi-kézállettel várakozó nép Kerfonéfus körül? és miért tartanak a' többit is látújhegyen? E' most a' legnagyobb szeg a' Politikusok fejében; de az erre tett, 's tenni ízokott feleletekel jó nem sietünk, hogy annál kevésébbet tévelyegjünk. Mindenek úgy híftik, hogy Kiovból, ezen szép Tavafzi napokon, bomlik a' Kompánia, és minyájan Kerfonban léfzenek nem fokára. Ha a' Török Tsáfzár edgy kis be-tsületet tudna, most, a' fekete-tengeren, ezen kedves Szomszéd-afzfzonyának 11-dik Katharinának ó-is udvarólhatna; de tsak alig híftszük, hogy olly be-tsületes ember légyen, hogy fzeiméllye ízerént megjelennyék, ha tsak követeket nem küld a' maga képeben, melly nélkül éppen nem szükolkódik ezen fejedelem Afzfzony. — A' múlt Vasárnap 8. és 9. óra között, tsak haljuk, hogy azt a' szörnyű irgalmatlanul szólló Báfán dobját, mellynek már hangja az egész Város előtt esmeretes, verik; tódúl-ószve a' nép, és mindenek tüzet kíáltanak — hát a' Város közepében edgy ház belólról tüzte vagyon. A' kik még Bétsben gyúladást nem szemlétek; azoknak báfulásra méltó volna azon kéz ízorgalmatofság, mellyízerént itt minden uttzák a' magok Vízi Mesterséges, ízekerekre tsinált. íszküzeikkel legottan kéfzen vagynak, és a' tüzet meszfzebb terjedni nem engedik. —

Hazánkbeli dolgok.

Edgy Német utazó Irónak levelei között olvasom: A' nem régiben említett türhetetlen Selymetzi

Plébánusnak vajmi fok párja legyen Magyar Országban. Például szolgálhatnak Győr Vármegyében, s ugyan Győrhez a' K. Kommissáriusnak és Fő-Iszapány Úrnak lakó helyéhez közel Révfaluban és Zámolyon lévő Plébánusok. Amaz mind e' máig napig meg nem engedi, hogy a' Protestánusoknak halottaik a' kerített temetőbe temetűsenek, hanem a' mellett e' legelő mezőn temetűti őket: holott ezt még 1777-ben hirdetett Felsőleges parancsolatok keményen tiltják, a' közönséges temetőnek kerítése pedig a' Protestánusoknak edgyütt való munkálkodásokból és költségekből készült, s annak felette a' Városon mindenütt a' Protestánusok a' Rómaió-Kathólikusokkal, mint edgyütt élő, edgyümmást szerető atyafiak, holtak után edgyütt nyugofsznak, edgyüvé temetűznek. Minekelötte a' Győri Prédikátorok által jártanak volna ide a' Protestánusoknak temetűfelekre, ezeket a' Plébánus Úr a' Temetűben temetűtette; de miöltától fogva a' magok Prédikátorjaik, vagy Mesterjeik által késértetnek, ezeket nem tartja méltónak arra, hogy a' R. Kathólikusokkal edgyütt ez élök' egélségének kára nélkül rothadjanak. Sőt hogy meg-hallotta elsőben, hogy edgygyermeket a' Prédikátor fog-temetűti, az annak számára már ásva volt Sirt behányatta, s a' kerítettűsűn kívül mást ásatott. Ezen dolog már panaszképpen fel-is adatott; de azért ezen szokatlanság máig-is fennmaradott, csak azt hánnyák: Ha kell a' Kálviniistának (némelly tudófsabb Vármegyékben a' paraszt ezeket *Kányovistáknak* hívja) és Luteránusoknak temetű, kerítettűsenek edgyet magóknak. A' Zámolyi Plébánus Úrról olvasott házafság béli történetnek, mind-hogy ez edgy kevésű vastagabb hangon legyen, s nem minden olvasóinknak fülek szokott még a' tündel-

redelmi nyers haughoz, el-halगतjuk; csak az utzó Irónak az elsőre tett értelmét írjuk ide: Mithogy mindenik vallásnak temetési Tzerémoniái különböznek; az edgyik énekel, a' másik meg mást követ, ugyan azon edgy órán két különbözö vallásnak' temettsége, a' tudatlan községnek botránkozása nélkül bajosan esnék-meg; de ilyenkor a' Kathólikus Pap, mint uralkodó vallású, órát választhatna magának, és el-végezven a' maga temetését, a' Prótestáns Prédikátor-is minden szentség törés nélkül ugyan azon kerítették közé temettethetne, és így azok, kiknek edgy Megváltójok, edgy Istenek, hasonló lelkek és testek vagyon; éltekben edgy söt, edgy kenyeret esznek; mind a' Haza, mind a' természet' jármát edgyütt huzzák; edgy törvény alatt születtenek, edgy kerítés alatt el-is rohdhatnának. —

Debretzenből 1. Apr. „Itten nálunk eleikről rájjok maradott, 's bévett szokások az afzszonyoknak, hogy minekutánna vasárnap 's más innep napokon-is a' Templomból kitakarodnak, az ajtók eleibe fergekbe telepednek, és midön minden elé 's hátra járókat fenekig meg-akózzván, még sokszor a' Filozófiából, a' Teológiából-is némelly ellenkező rikkelyeket böltsen meg-határozván, a' rágalmazásból kifogytanak volna, az Országok korinányozásába-is ottan ottan belé-rekíntenek. Ezen szokásnak fel-bont-hatatlan ereje szerént Aprilisnek első Vasárnapján kívül edgy afzszony 2 gyermekeivel az utza ajtajába. Edgyfzer a' Mészárosok hajtanak edgy vad bikát, 's kiabálnak: félre! félre! A' kik könnyű szerrel válnak, azok, a' rágalmazást félben harapván, csak hamar bé-ugrálának az Udvarra; de e' szegéby a' két gyermekein kapkodván, a' meg-dühödött bikától csaknem az ajtóban találatték; és az Udvarra-is bé

menvén utánna, szarva közzé vevé, és az utszán állóknak a' kerítés tetején mutogattya vala. Ezen szerentáértlen aszszony vett halálos febei után 3 napokkal nagy kínok között halván-meg, 5-dik Ápr. elremetteték. De nem végezte-el még-itt a' Vad-bika a' tsatát; a' szomszéd házra ronta, és edgy ólat, melybe vette vala a' Mészáros magát, széllyel dőlván, ki kereste belöle a' Legényt; és ezt-is midön testamentom tételre kényszeríttené, kiált az *Isten* nevében a' Mészáros, hogy ne hadgyák. Ekkor edgy Mészáros legény a' bika' farkára tsipeszkezdvén; elnyomák a' Mészárosok, és meg-ölék. Már most a' Mészáros, kinek magának-is a' bika mind karját, mind poszáját által szúrta, a' város kenyerén hüvesen ül, s várja a' dölognak ki-menetelét. Ha ezen mi Városunkban gyakrabban járkálna Vasárnap Templom után az ilyen bika, kevessebben lennének azok, kik a' patkára ki ülvéu, szólják az ő Felebarátjokat. — A' Debretzeni Ref. Kollégyiomban tanuló Ifjúság, a' F. Rendelések után, a' Professzorok és Kurátor Urak által két részre osztatván, a' Német nyelvet olly szorgalmatossággal tanulják, hogy ha úgy foly, a' mint el-indúlt, a' Prédikátorságra menendőknek nem kellett ezután egyébért Bétsbe menni, hanem hogy a' haját jobb rendbe szedje, edgy pár tsattott vebyen; és ha Ulmába szalad edgy jó beretvéért, már a' sok lesz. Már fogan; kik tsak magoktól tanúlták a' Német nyelvet, könyveket tudnak fordítani. Ennekutánna még többet reménylünk; mert már most 2 egyenlő fizetésű igen alkalmas német nyelvtanítók tétettek, kiknek 100 forint esztendőji fizetések, és a' Deákok-is nagyon utánna kezdettek állani. — N. Bányáról ezt írják: Itt, azon kívül, hogy bór, búza, szalonna, edgy szóval, minden élésre tartozó dol-

dolgok nagy drágaságban vagnak, a' ferroró nyaval-
 lya, melly már fokakat el-is költöztetett, felettebb
 uralkodik. A' nép alig várja az áldott természetnek
 ki-nyílását, hogy az éhségen segíthessen. — Er-
 délyből Bészterzéről jött levelekből értyük, hogy
 mióltától fogva a' hó el-ment, olly szép idők jár-
 nak, hogy a' szántó-vetők a' tavaszi vetést egészfe-
 el-végezték. — Itten az egész Országnek minden
 szegelyeteiben a' szűkség uralkodik, és a' M. Vásár-
 helyi levelek szerént a' buzának vékája 5, a' török
 búzának 3 márvás. Nem csak a' Ref. Kollégyiomok-
 nak, hanem minden Proteštáns Ekklesiáknek, minden
 jövedelmeket és kéz vagyonyyaikat éppen most ve-
 szik számba. A' Prédikátorok' esztendei jövedelmek,
 és esztendön által meg-kivántató költségek szorgal-
 matoson számba vétetnek. Azt akarják némellyek
 mind ezekből ki-hozni, hogy a' F. Monárkha edgy
 Univerzitást, és edgy Proteštáns Semináriumat ki-
 vána fel-állítani, hogy az elsőben mindenek, a'
 másodikban pedig a' Prédikátorságra menendők tanít-
 tatnának. A' Prédikátorok' esztendei fizetésének számba
 vétele pedig azzal biztattya őket, hogy a' Mo-
 nárkha maga fogna minden Prédikátornak edgyaránt
 fizetni, és az Ekklesiáknek eddig szokásban volt fi-
 zetések az Ekklesia' közönséges Kassájába tétetnek.
 A' 2 Districtuális Táblákra kivántó szemellyek, a'
 Kormányozó székről már Bétsbe a' F. K. M. Kantzel-
 laria eleibe beadattak: a' M. Kurirtól várjuk a' Tiszt-
 viselőknök ki-neveztetéseket (szolgál-is ezzel minden
 órán. — A' Kolosvári Distriktuális Tábla' Préfesse B.
 Kemény Pál; a' Vice-Préfes B. Nalátri József Úr ó
 Nagyságok. A' Maros-Vásárhelyi D. Tábla Préfesse
 B. Jósika Antal Úr ó Nagysága, eddig a' F. Kirá-
 lyi Tábla' volt Allessora: — a' többit-is minden órán.

Úgy fű a' szele, hogy még a' Német nyelvre nézve két esztendőket méltóztatott a' P. Monárkha az Erdélyiekre nézve engedni a' Táblákon.

Elegyes Tudósttások.

A' *Légisfeld'* dolga egészszen el-halगतott, és erről semmi bizonyost nem tudunk; de azt fokban erősítik, hogy rövid napok alatt Bétsben a' Városban edgy Klastrom sem léfzen, hanem a' kik meg-maradnak-is a' szerzetesek között, kívül fognak lakni. — A' leg-közelebb ki-jött Prédikátzió-rostát olvasván, edgy Bétsi Prédikáló Szimbek nevű Papnak 8. Apr. mondott Prédikátziójában ezeket a' rettentő igéket találjuk: Az el-kárhozott Kathólikusok, (így szólta rend-kivül való fel-szóval) sokkal irgalmatlanabbúl fognak Pokolban kínoztatni, mint a' vak Pogányok; mivel ezek az idvefséget, Urallyre őket a' Sz. Kezefzség' Sákramentoma alkalmasfókká tette, önként meg-tapodják; a' Pogányok pedig még az ő születésük előtt nem egyébre, hanem az örök kárhozatra vagynak Istentől el-rendelve. — Szörnyű rettentő igék! és ha edgy jó szívű embernek könyörületességével ellenkeznek; (szóll az író) hogy teremthetne ama minden irgalmasfágok felett való *Irgalmasság* a' Teremtő valakit az örökké-való kínokra. Sokkal vastagabb *Prédestinátzió*, mintsem hogy a' józan okosság, és a' *Prédestinátzió*t böltsen magyarázok-is ezt prédikálhatnák; noha e' csak Bétsben újság, nem a' Magyar Hazában, hól a' mi öregebk — de — atyáinktól, s Prédikátorainktól sokat hallotrunk effélett. Sok volna itt a' mit írunk kénék; de nehogy azt találja valaki mondani; száljon le Tiszteletes Uram a' Prédikáló székbe, el halगतunk — jobb a' vagónak a' Kepránál maradni. — A' volt Króniai Khán Szalim Gheray nagy lebelességgel szalada a' napokban

Konstántzinápolyba. Molduvából már szöknek, és takarodnak másuvá a' gazdagabb nyugodalom' izeretői. Sőt, ha nem hazudnak, azt írják, hogy már vér-ontás-is elett. — A' Konstántzinápolyból egyenesen jött és ebben az órában érkezett Kereskedők azt erősítik, hogy a' Muzzka Követ a' maga palotájában olly kemény fogságban tartatik, hogy a' háza küszöbétől fogva egész Udvarát el-állott fegyveres Jautsárok' fokasága miatt csak edgy lépést sem tehet a küszöben kívül. Mióltától fogva a' Törököknek tudokra esett, hogy a' Muzzka Tsászárné *Bessardbiát*, és ollyan helyeket-is híván a' maga Birodalmához ragasztani, mellyekben a' Törökök előtt igen nevezetes Várak vagynak, egész Török Ország fel-zendült, a' a' tengeri Hajós-fergek erősítettnek; a' szárazon és vízen öszve gyült hadinép' száma már 300 ezerre póltatott, és minden órán várván ama vitéz Kapután Bafsát, mint ezen tsatának első Vezérét, az egész Török Birodalom véres szájjal kiáltja a' háborút. — Az álmosHollandufok a' magok 80000ore pólt rendeletlen hadi erejeket gyűjtik öszve, és a' Helytartó Herzeggel a' leg felsőbb hargon kezdenek beszélni. De meg nem kell ijjedni; mert ha tűz lenne-is belőlle; olly öszve vetett vállakkal vagynak az Európai legfőbb 3 Hatalmaságok, hogy nékik igen könnyen lenének a' fülök mellett, és ha 100 ezer Franczia, edgynehány Pruszszus Regimentek előtt meg-szaladván, az öreg *Fridrik* nevetve ezt mondá: „Na most látom, hogy nints Európában nagyobb Gavallér, mint a' Franczia Király; mert néki 100 ezer kenyelfutói vagynak:“ még *Katharina*-is elfogja frigyásával mondani: „Nints betsületesebb fi a' Török Tsászárnál; mert ő semmit sem ígér, de mihelyt erővel veenni kezdik, mindenét szívesen oda engedi.“